

David Broder: Det är teknokrater i kostym, inte svartskjortor, som styr Europa

[Ur [Jacobin magazine](#), 5 december 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Den fascistinspireerade regeringen i Italien är, precis som Ungerns extrema högerregering, en del av den europeiska nyliberalismen, inte ett alternativ till den.

Den 15 september röstade EU-parlamentet om att kalla en av EU:s medlemsstater, Ungern, för en ”valdiktatur” – inte längre en verklig demokrati. Nästan 80% av lagstiftarna antog en rapport som fördömde premiärminister Viktor Orbáns extrema högerregering för dess ”avsiktliga och systematiska försök” att avskaffa alla gränser för sitt envælde. Dokumentet återopade svågerpolitik, angrepp på medias och domstolarnas oberoende och ihärdiga angrepp på både migranter och hbtq-rättigheter.

Bedömningarna i denna rapport grundade sig på flera demokratiska måttstockar: den ungerska staten hade inte bara underlåtit att säkerställa en rättvis valprocess, utan hade också undergrävt de liberala och jämlikhetssträvande tankar som finns i medborgarskapet. Orbánvänliga konservativa insisterade snabbt på att det sistnämnda var det som verkligen betydde något. För Rod Dreher, som skrev i *American Conservative*, var detta ett budskap till USA: ”Närhelst valen leder till resultat som eliterna inte gillar, så kommer de att förklaras vara odemokratiska – och de som förespråkar den vinnande sidan kommer Washington och teknologi- och finanseliterna anse vara ’hot mot demokratin’.”

Tanken att ta itu med teknologi- och finanseliten är idag en grundpelare i högerns politik, till och med miljardärer som Donald Trump talar om det. En av de få partier som avvisade rapporten om Ungern var Giorgia Melonis Fratelli d’Italia [Italiens bröder], ett parti med nyfascistiskt ursprung som sedan länge har haft nära relationer till Budapest. Vid tidpunkten för EU-parlamentets omröstning var hennes högerkoalition på väg att få en majoritet av platserna vid de allmänna valen i Italien den 25 september, och många kommentatorer reagerade med förvåning på att hennes parti röstade till försvar av Orbán. Varför placera sig ideologiskt jämte en impopulär ledare för en liten aktör inom EU-politiken istället för att agera i ”nationens intresse” eller av parlamentarisk opportunist?

Reaktionen berodde främst på att man tänkte sig att omröstningen hade skadat Melonis försök att placera sig i den politiska huvudfåran. En stor del av hennes kampanj hade ägnats åt att envist hävda att hon skulle fortsätta den grundläggande ekonomiska och utrikes politik som hade förts av den avgående regeringen, under ledning av Europeiska centralbankens tidigare chef, Mario Draghi. Denna senaste italienska ministär, ledd av en karriärteknokrat, förenade alla större partier, från vänstern till den hårda högern, utom Fratelli d’Italia.

Men det var paradoxen. Som viktigaste oppositionell kraft ställde Meloni upp på löftet att bryta med det hon kallade en ständig ”vänsterhegemoni”, och syftade då på Demokratiska partiet, som hade stött en rad teknokratiska, stora koalitionsregeringar. Fratelli d’Italia grundades 2012 i opposition mot en tidigare ”nationell enhetsregering” som Draghi hade hjälpt till att få till makten, och under de

senaste 18 månaderna har denna hållning till synes hjälpt henne att vinna över missnöjda väljare från andra högerpartier som inte anslöt sig till Draghis regering. Men hennes löfte att låta italienarna avgöra var förknippat med en betoning av orubblig kontinuitet – politikområdet var inte något som demokratiska val skulle bestämma över.

Teknosuveränitet

Italien är mycket större än Ungern, både vad gäller befolkning och BNP, och landet var en av EU:s och eurozonens grundare. Men tack var decennier av åtstrammingsbudgetar och låga offentliga investeringar är det nu den mest skuldsatta medlemsstaten.

Italien är eurozonens tredje största ekonomi och har mycket större destabiliserande potential än Ungern. Men den politiska modell som planeras för Italien efter Melonis och hennes högerallierades valseger har inte särskilt mycket med Italexit eller att skaka om de mäktigas makt att göra. I *Le Monde* skrev Gilles Gressani att vi istället ska se detta som ”teknosuveränitet”: ”resultatet av en syntes mellan införlivandet av ett teknokratiskt synsätt, accepterande av både NATO:s geopolitiska struktur och dess europeiska dimension, och ett vidhållande av extremt konservativa värderingar och nynationalistiska ramar.”

Det för oss till den underförstådda identitärism som finns inneboende i angreppet på ”teknologi- och finanseliterna”. Fratelli d’Italia försvarar inte bara den nyliberala ekonomins grundvalar, utan lovar till och med att respektera teser som de utgifts- och underskottsgränser som sätts upp av Fördraget om stabilitet, samordning och styrning som genomdrevs vid statsskuldens höjdpunkt 2012. Gressanis argument pekar på just denna motsättning i Melonis ”jakt på huvudfåran”: den extremhöger som hon leder godtar dessa hårda gränser för sina aktioner, till och med när den anklagar olika inhemska motståndare (”hbtq-lobbyn”, icke-statliga organisationer som räddar migranter, förmodade kommunister) för att undergräva den nationella identitetens struktur.

När Meloni höll tal inför CPAC (Konferensen för konservativ politisk handling) i Orlando, Florida i februari i år, framhöll hon just denna dimension: hon vägrade bli ”en del av deras mittfåra ... högern i ledband”, och hävdade att ”det enda sättet att vara rebell är att vara konservativ”.

Denna kombination av ståndpunkter är inte helt ny: redan på 1990-talet övergav det postfascistiska partiet Alleanza Nazionale till största delen sina anspråk på välfärdspolitik. Forskaren om radikal höger, Herbert Kitschelt, talade vid den tiden om en ”vinnande formel” – fri marknadsekonomi och nativism.* Även om nyliberalismen under de senaste fyra decennierna alltid har krävt statliga ingripanden för att förändra arbetsmarknaden och de offentliga investeringarna, har finanskrisen och pandemin ställt detta element i förgrunden och befast en ”nationell” ideologisk ram mot jublet över globaliseringens effekter.

Vid ett tal inför Fratelli d’Italias konferens i april kungjorde Berlusconi tidigare finansminister Giulio Tremonti att de ”globalistiska” illusionerna om en ”Internationell penningrepublik” var döda, samtidigt som han förespråkade en nationell återindustrialisering baserad på skattelättnader för företag som investerar i omstruktureringen.

Vi kan ifrågasätta om ”suveränitet” är en passande beskrivning av en sådan politik, åtminstone i den mån detta begrepp syftar på folklig suveränitet. Som den politiska forskaren Daniele Albertazzi

* Nativism: teorin att åskådningar, föreställningar och begrepp är medfödda – öa.

konstaterar har Meloni accepterat att det är omöjligt att styra Italien mot finansmarknadernas eller mot den ej valda Europakommissionens vilja. En sådan politik ställer öppet upp ett långsiktigt perspektiv om en mer nationell kapitalism, att frikoppla de europeiska ekonomierna från rysk energi och kinesisk tillverkning. Det finns förvisso tvivel om detta är realistiskt. Men än mer är politikens huvudkraft intern: den siktar öppet på att fördela inkomster från arbetslösa och migranter till ”producenter”. Den medger att exportörerna lider av decennier av minskande offentliga investeringar och kostnadstrycket från gemensamma europeiska valutan – och lovar att hjälpa dem genom att erbjuda skatteminskningar.

EU är inte oförenligt med nationalism – den stärker den snarare genom att organisera konkurrensen mellan nationella kapital. Det är mest påtagligt i fallet Ungern själv. Landet har blivit en privilegierad tillflykt för tysk biltillverkning, som i sin tur gör det möjligt för Orbán att lova arbetarna att han kommer att skydda dem från konkurrens från utländska rivaler. Även om kapitalet allmänt sett har intresse av stabil rättssäkerhet och att EU-institutionerna lever vidare, så har Orbáns åtgärder hittills inte orsakat tillräcklig oro för att få kapitalet att lämna landet. Nu är det Italiens tur att få en regering som leds av den yttersta högern, och lovar att stå upp för ”nationens intresse” mot ”globalister och kommunister” som ”försöker krossa vår civilisation”. Fratelli d’Italias planer står inför stora hinder, inte minst den hotande energikrisen och den sannolika recessionen. Men om de förverkligar sina planer så kommer det att vara som en del av den europeiska nyliberalismen, inte som ett alternativ till den.